

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 6 kwietnia 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Równe traktowanie osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne — Dyrektywa 2000/43/WE — Artykuł 2 ust. 2 lit. a) i b) — Instytucja kredytowa wymagająca okazania dodatkowego dowodu tożsamości w postaci kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt od ubiegających się o kredyt na zakup pojazdu silnikowego osób, które wylegitymowały się za pomocą prawa jazdy wymieniającego kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu

W sprawie C-668/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Vestre Landsret (sąd apelacyjny regionu zachodniego, Dania) postanowieniem z dnia 17 listopada 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 grudnia 2015 r., w postępowaniu:

Jyske Finans A/S

przeciwko

Ligebehandlingsnævnet, działającej w imieniu Ismara Huskica,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, E. Regan, A. Arabadjiev (sprawozdawca), C.G. Fernlund i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: I. Illéssy, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 października 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Jyske Finans przez C. Leda-Jensena, advokat,
- w imieniu rządu duńskiego przez C. Thorninga, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez R. Holdgaard, advokat,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Martina oraz, początkowo, M. Clausen, a następnie L. Grønfeldt, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: duński.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2016 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.U. 2000, L 180, s. 22), a także art. 13 dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz.U. 2005, L 309, s. 15).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Jyske Finans A/S a Ligebehandlingsnævnet (komisją ds. równego traktowania, Dania), działającą w imieniu Ismara Huskica, w przedmiocie zgodności z prawem wewnętrznej reguły postępowania tej spółki, polegającej na wymaganiu okazania dodatkowego dowodu tożsamości w postaci kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt od ubiegających się o kredyt na zakup pojazdu silnikowego osób, które wylegitymowały się za pomocą prawa jazdy wymieniającego kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 8 dyrektywy 2000/43 przewiduje, że „[w]ytyczne dla zatrudnienia w 2000 r., przyjęte przez Radę Europejską w Helsinkach w dniach 10 i 11 grudnia 1999 r., podkreślają potrzebę wspierania rynku pracy sprzyjającego społecznej integracji poprzez stworzenie spójnych polityk, których celem jest walka z dyskryminacją takich grup, jak mniejszości etniczne”.
- 4 Motyw 13 tej dyrektywy stanowi, że „wszelka bezpośrednia lub pośrednia dyskryminacja ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w zakresie regulowanym [wspomnianą] dyrektywą powinna być [w Unii] zakazana. Zakaz dyskryminacji powinien również mieć zastosowanie wobec obywateli państw trzecich, ale nie obejmuje on odmiennego traktowania ze względu na narodowość i nie pozostaje [i pozostaje] bez uszczerbku dla przepisów regulujących wjazd i pobyt obywateli państw trzecich oraz ich dostęp do zatrudnienia i pracy”.
- 5 Dyrektywa 2000/43 zgodnie z jej art. 1 „ma na celu wyznaczenie ram walki z dyskryminacją ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz wprowadzenie w życie w państwach członkowskich zasady równego traktowania”.
- 6 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:

„1. Do celów niniejszej dyrektywy zasada równego traktowania oznacza brak jakichkolwiek form bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne.

2. Do celów ust. 1:

a) dyskryminacja bezpośrednia ma miejsce, gdy ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne osoba traktowana jest mniej przychylnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w podobnej sytuacji;

b) dyskryminacja pośrednia ma miejsce, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione legalnym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne.

[...]”.

- 7 Na mocy art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/43 ta ostatnia nie obejmuje różnego traktowania ze względu na obywatelstwo i pozostaje bez uszczerbku dla przepisów i warunków dotyczących wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców na terytorium państw członkowskich i wszelkiego traktowania związanego ze statusem prawnym danych obywateli państw trzecich i bezpaństwowców.

Prawo duńskie

- 8 Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dyrektywa 2000/43 została transponowana do prawa duńskiego przez lov om etnisk ligestilling (ustawę o równym traktowaniu pod względem etnicznym), której art. 3 przewiduje:

„Nikt nie może dopuszczać się wobec innej osoby odmiennego traktowania w sposób bezpośredni lub pośredni ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne zainteresowanego lub osoby trzeciej.

2. Dyskryminacja bezpośrednia ma miejsce, gdy ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne osoba traktowana jest mniej przychylnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w podobnej sytuacji.

3. Dyskryminacja pośrednia ma miejsce, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do mniej korzystnego traktowania osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione legalnym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 Ismar Huskic, urodzony w Bośni i Hercegowinie w 1975 r., mieszka w Danii od 1993 r. i uzyskał obywatelstwo duńskie w 2000 r. I. Huskic i jego partnerka, obywatelka duńska urodzona w Danii, kupił używany samochód od sprzedawcy pojazdów. Nabycie tego pojazdu było częściowo finansowane za pomocą kredytu udzielonego przez Jyske Finans, instytucję kredytową specjalizującą się w finansowaniu pojazdów silnikowych.
- 10 Dla celów rozpatrzenia wniosku kredytowego wspomniany sprzedawca przekazał Jyske Finans pocztą imiona i nazwiska, adres oraz krajowe numery ewidencyjne, a także kopie duńskich praw jazdy wnioskodawców. Te prawa jazdy nie wymieniały obywatelstwa posiadaczy. Stwierdziwszy, że według informacji podanych w prawie jazdy I. Huskica urodził się on w Bośni i Hercegowinie, Jyske Finans zażądała od zainteresowanego zgodnie z wewnętrznymi regułami postępowania – jako dodatkowego dowodu tożsamości I. Huskica – kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt. Tego rodzaju dodatkowego dowodu nie zażądano od partnerki I. Huskica, która według wskazówek widniejących w jej prawie jazdy urodziła się w Danii.

- 11 I. Huskic uznał, że żądanie Jyske Finans ma charakter dyskryminujący, i zwrócił się do komisji ds. równego traktowania, która przyznała mu odszkodowanie z tytułu dyskryminacji pośredniej. Retten i Viborg (sąd rejonowy w Viborg, Dania) utrzymał w mocy tę decyzję, uznając jednak, że zainteresowany doznał dyskryminacji bezpośredniej.
- 12 Jyske Finans uściśliła, że żądanie rozpatrywane w postępowaniu głównym wynikało z obowiązków spoczywających na niej na podstawie uregulowań dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy.
- 13 W tych okolicznościach Vestre Landsret (sąd apelacyjny regionu zachodniego, Dania), rozpatrujący środek odwoławczy Jyske Finans, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy zakaz bezpośredniej dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne ustanowiony w art. 2 ust. 2 lit. a) dyrektywy [2000/43] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie praktyce takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie, zgodnie z którą to praktyką osoby znajdujące się w porównywalnej sytuacji urodzone poza krajami nordyckimi, państwem członkowskim, Szwajcarią i Liechtensteinem są traktowane mniej korzystnie niż osoby urodzone w krajach nordyckich, państwach członkowskich, Szwajcarii i Liechtensteinie?
- 2) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej: czy praktyka taka powoduje zatem pośrednią dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43 – chyba że jest ona obiektywnie uzasadniona legalnym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne?
- 3) W razie udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi twierdzącej: czy taka praktyka może co do zasady być uzasadniona jako odpowiedni i konieczny sposób realizacji środków wzmożonej należytej staranności wobec klienta, o których mowa w art. 13 dyrektywy [2005/60]?”

Ocena Trybunału

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 14 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2000/43 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie praktyce instytucji kredytowej nakładającej na klienta, w którego prawie jazdy podano kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii lub EFTA, wymóg dodatkowego potwierdzenia tożsamości poprzez przedstawienie kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt.
- 15 W celu udzielenia odpowiedzi na te pytania należy zbadać, czy praktyka taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym wprowadza odmienne traktowanie ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2000/43. W tym względzie należy przypomnieć, że na mocy tego artykułu zasada równego traktowania oznacza brak jakichkolwiek form bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji z przyczyn określonych w art. 1 tej dyrektywy. Artykuł 2 ust. 2 lit. a) wspomnianej dyrektywy uściśla, że dla celów stosowania art. 2 ust. 1 tej dyrektywy dyskryminacja bezpośrednia ma miejsce, gdy osobę traktuje się mniej przychylnie, niż traktuje się inną osobę znajdującą się w podobnej sytuacji, ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne. Z art. 2 ust. 2 lit. b) tejże dyrektywy wynika ponadto, że do jej celów pośrednia dyskryminacja ma miejsce, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób, chyba że taki przepis, kryterium lub praktyka są obiektywnie uzasadnione legalnym celem, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu są odpowiednie i konieczne.

- 16 Co się tyczy w pierwszej kolejności kwestii, czy praktyka rozpatrywana w postępowaniu głównym stanowi odmienne traktowanie bezpośrednio oparte na pochodzeniu etnicznym w rozumieniu art. 1 dyrektywy 2000/43, należy zbadać, czy w przypadku takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym kraj urodzenia należy uznać za bezpośrednio lub nierozzerwalnie związany z określonym pochodzeniem etnicznym.
- 17 W tym względzie należy zauważyć, że pojęcie „pochodzenia etnicznego” opiera się na koncepcji, zgodnie z którą grupy społeczne cechuje w szczególności wspólnota narodowa, religijna, językowa, wspólnota kultury, tradycji i środowiska życiowego (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., CEZ Razpredelenie Bylgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 46).
- 18 O ile kraj urodzenia danej osoby nie widnieje w tym wyliczeniu kryteriów, o tyle należy zauważyć, że ponieważ wyliczenie to jest poprzedzone określeniem „w szczególności”, podane w nim elementy zostały wymienione w sposób niewyczerpujący, a zatem nie jest wykluczone, że to kryterium mogłoby tam figurować. Jednakże, nawet jeśli tak powinno być, trzeba stwierdzić, że kryterium to byłoby tylko jednym ze szczególnych czynników pozwalających na wyprowadzenie wniosku co do przynależności osoby do danej grupy etnicznej, przy czym w żaden sposób nie miałoby ono charakteru decydującego w tym względzie.
- 19 Pochodzenia etnicznego nie można bowiem określać na podstawie pojedynczego kryterium, ale – przeciwnie – musi ono opierać się na szeregu elementów, z których niektóre mają charakter obiektywny, a inne – charakter subiektywny. Ponadto bezsporne jest, że kraj urodzenia nie może w sposób ogólny i bezwzględny zastąpić całości elementów wspomnianych w pkt 17 niniejszego wyroku.
- 20 W rezultacie kraj urodzenia nie może sam leżeć u podstaw ogólnego domniemania dotyczącego przynależności do określonej grupy etnicznej w sposób ustalający istnienie bezpośredniego i nierozzerwalnego związku między tymi dwoma pojęciami.
- 21 Co więcej, nie można zakładać, że istnieje jedno pojedyncze pochodzenie etniczne w odniesieniu do każdego suwerennego państwa.
- 22 W sporze w postępowaniu głównym kraj urodzenia I. Huskica jest jedynym kryterium, które doprowadziło komisję ds. równego traktowania, a następnie Retten i Viborg (sąd rejonowy w Viborg) do uznania, że rozpatrywana praktyka stanowi dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne.
- 23 Tym samym nie można stwierdzić, że rozpatrywany w postępowaniu głównym wymóg dodatkowego potwierdzenia tożsamości, przy założeniu, że mógłby on zostać uznany za „niekorzystne traktowanie”, zasada się bezpośrednio na pochodzeniu etnicznym.
- 24 Ponadto, jak wynika zarówno z motywu 13, jak i z art. 3 ust. 2 dyrektywy 2000/43, dyrektywa ta nie obejmuje odmiennego traktowania ze względu na obywatelstwo.
- 25 Wynika z tego, że praktyka, taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, nakładająca na klienta, w którego prawie jazdy podano kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii lub EFTA, wymóg dodatkowego potwierdzenia tożsamości poprzez przedstawienie kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt, nie oznacza istnienia odmiennego traktowania zainteresowanej osoby bezpośrednio opartego na pochodzeniu etnicznym.
- 26 Co się tyczy w drugiej kolejności kwestii, czy taka praktyka stanowi pośrednią dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne, należy ocenić, czy w świetle art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43 praktyka ta, choć sformułowana w sposób neutralny, prowadzi do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób.

- 27 Użyte we wspomnianym przepisie wyrażenie „szczególnie niekorzystna sytuacja” należy rozumieć jako oznaczające, że to w szczególności osoby o określonym pochodzeniu etnicznym znajdują się w niekorzystnej sytuacji ze względu na rozpatrywany środek (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., CEZ Razpredelenie Byłgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 100).
- 28 W tym względzie przed Trybunałem podniesiono, że bez względu na to, jakie jest „niekorzystne” pochodzenie etniczne I. Huskica, praktyka rozpatrywana w postępowaniu głównym faworyzuje osoby „duńskiego pochodzenia etnicznego”, gdyż nie podlegają one rozpatrywanemu obowiązkowi.
- 29 Wystarczy zaś stwierdzić, że obowiązek ten stosuje się jednakowo do wszystkich osób urodzonych poza terytorium państwa członkowskiego Unii lub państwa członkowskiego EFTA.
- 30 Należy ponadto przypomnieć, że dyskryminacja pośrednia ma miejsce, gdy stosowanie środka krajowego, choć sformułowanego w sposób neutralny, faktycznie działa na niekorzyść znacznie większej liczby osób posiadających osobistą chronioną cechę niż osób nieposiadających tej cechy (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., CEZ Razpredelenie Byłgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, pkt 101 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Jednakże, jak przypomniano w pkt 27 niniejszego wyroku, pojęcie „dyskryminacji pośredniej” w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43 ma zastosowanie tylko wtedy, gdy podnoszony dyskryminujący środek działa na niekorzyść konkretnego pochodzenia etnicznego.
- 32 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 64 opinii, istnienia niekorzystnego traktowania nie można stwierdzić w sposób ogólny i abstrakcyjny, lecz musi być ono stwierdzone w sposób szczególny i konkretny w świetle danego korzystnego traktowania.
- 33 Wynika z tego, że nie można uwzględnić argumentu, zgodnie z którym stosowanie rozpatrywanego w postępowaniu głównym neutralnego kryterium dotyczącego kraju pochodzenia w sposób ogólny prawdopodobniej dotyka bardziej osób „danego pochodzenia etnicznego” w stosunku do „innych osób”.
- 34 To samo odnosi się do argumentu, zgodnie z którym stosowanie tego kryterium działa na niekorzyść osób mających pochodzenie etniczne z kraju innego niż państwo członkowskie Unii lub EFTA. Należy ponadto odesłać do pkt 18–21 niniejszego wyroku, z których wynika, że pochodzenia etnicznego nie można zakładać w sposób ogólny jedynie na podstawie określenia kraju urodzenia.
- 35 Wynika stąd, że praktyka taka jak rozpatrywana w postępowaniu głównym nie oznacza istnienia odmiennego traktowania zainteresowanej osoby pośrednio opartego na pochodzeniu etnicznym.
- 36 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że praktyka ta opiera się na kryterium, które ani bezpośrednio, ani pośrednio nie wiąże się z pochodzeniem etnicznym zainteresowanej osoby. Nie można zatem uznać, że wspomniana praktyka wprowadza odmierne traktowanie ze względu na pochodzenie etniczne w rozumieniu art. 1 w związku z art. 2 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2000/43.
- 37 W świetle całości powyższych rozważań na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, iż art. 2 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2000/43 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie praktyce instytucji kredytowej nakładającej na klienta, w którego prawie jazdy podano kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii lub EFTA, wymóg dodatkowego potwierdzenia tożsamości poprzez przedstawienie kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 38 Mając na uwadze odpowiedź udzieloną na pytania pierwsze i drugie, nie ma konieczności udzielania odpowiedzi na pytanie trzecie.

W przedmiocie kosztów

- 39 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 2 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie praktyce instytucji kredytowej nakładającej na klienta, w którego prawie jazdy podano kraj urodzenia inny niż państwo członkowskie Unii Europejskiej lub Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, wymóg dodatkowego potwierdzenia tożsamości poprzez przedstawienie kopii paszportu lub zezwolenia na pobyt.

Podpisy